

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
2. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และองค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้ในการวิจัย
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม
  - 3.1 แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม
  - 3.2 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม
  - 3.3 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม
4. นโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี พ.ศ. 2545-2559
5. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 5.1 หลักการปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 5.2 องค์การบริหารส่วนตำบล
  - 5.3 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 5.4 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 5.5 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษา
  - 5.6 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 5.7 อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
  - 5.8 อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
  - 5.9 การแบ่งชั้นและการกำหนดขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล
6. บทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. ขอบข่ายภารกิจการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

## 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 8.1 งานวิจัยในประเทศ

### 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

## 1. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 4 – 10)

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 284 กำหนดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย มาตรา 43 และมาตรา 289 กำหนดว่าการจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ

1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 และ มาตรา 42 ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 21 กำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาตามความพร้อม ความเหมาะสม และความ ต้องการภายในท้องถิ่น โดยให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน ความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประสานส่งเสริมองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

1.3 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 13 มาตรา 17 และมาตรา 18 กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นของตนโดยถือว่าการจัดการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของบริการสาธารณะด้วย

สถานศึกษาพิเศษ 9 ประเภทดังกล่าว หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีรูปแบบและลักษณะพิเศษบางประการในการจัดการศึกษาดังนี้

1. สถานศึกษาที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศเฉพาะด้านและมุ่งให้บริการในเขตพื้นที่กว้างขวางกว่าเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งใดแห่งหนึ่ง
2. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเชิงทดลอง วิจัย และพัฒนา หมายถึง สถานศึกษาที่กำหนดให้เป็นโรงเรียนเพื่อการทดลองวิจัยและพัฒนาหารูปแบบและวิธีการในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการ
3. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อผู้พิการและด้อยโอกาส หมายถึง สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อผู้ที่มีความต้องการพิเศษและด้อยโอกาสทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ
4. สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นสถานที่ศึกษาตัวอย่างหรือต้นแบบ สำหรับการจัดการศึกษาในระดับภาค ในระดับจังหวัดหรือในระดับเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่กำหนดให้เป็นตัวอย่างหรือต้นแบบในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษาอื่น
5. สถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิมซึ่งให้รวมถึงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาด้วย) หรือสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป (สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม)
6. สถานศึกษาที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือที่ยังขาดความพร้อม ซึ่งต้องพัฒนามาตรฐานและความพร้อมก่อน
7. สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นให้มีลักษณะเป็นหน่วยงานกระจายอำนาจในรูปแบบอื่นอยู่แล้ว ได้แก่ สถานศึกษาที่มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542
8. สถานศึกษาในโครงการตามพระราชดำริ หรืออยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ หรือสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสต่างๆ
9. สถานศึกษาที่มีผู้บริจาคที่ดินและอาคาร มีวัตถุประสงค์ให้รัฐเป็นผู้จัดการศึกษาเอง หมายถึง สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นโดยมีผู้บริจาคที่ดินและอาคารซึ่งระบุให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดการศึกษา ทั้งนี้ต้องมีหลักฐานปรากฏชัดเจน

## 2. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และองค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้ในการวิจัย

สำนักงานเขตมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายอื่น และมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2549 : 7)

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไป ของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับในหน่วยงานข้างต้นรับทราบ และกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผล สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานงานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริมการดำเนินการของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานพัฒนาการศึกษา

11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา
12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจกรรมภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็น หน้าที่ของผู้ใด โดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่มอบหมาย

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนสถานศึกษา ครู นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	สถานศึกษา	ครู	นักเรียน	อัตราส่วนครู : นักเรียน
เมืองมหาสารคาม	76	1,483	25,615	1 : 17
โกสุมพิสัย	84	1,216	21,894	1 : 18
เชียงยืน	44	579	10,832	1 : 18
กันทรวิชัย	58	779	11,196	1 : 14
แกดำ	23	279	4,621	1 : 16
กุฉีกรัง	26	314	5,733	1 : 18
ชื่นชม	14	188	4,029	1 : 21
รวม	325	4,838	83,920	1 : 17

ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ใน สังกัดแยกตามขนาดและอำเภอ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ละอำเภอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่  
การศึกษามหาสารคาม เขต 1

อำเภอ	ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล			รวม
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	
เมืองมหาสารคาม	9	4	-	13
กันทรวิชัย	3	6	-	9
เขียงยืน	7	-	-	7
โกสุมพิสัย	16	-	-	16
แกดำ	4	-	-	4
กุฉีกรัง	4	-	-	4
กิ่งอำเภอชื่นชม	3	-	-	3
รวม	46	10	-	56

ที่มา : กลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม (2547 : 78)

องค์การบริหารส่วนตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1  
มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อำเภอเมืองมหาสารคาม มีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 13 แห่ง คือ เกิ่ง  
แก่งเลิงจาน เขวา โลกก่อ ดอนหว่าน ท่าตูม ท่าสองคอน บัวค้อ ลาดพัฒนา แวงน่าง หนองโน  
หนองปลิง และห้วยแอ่ง
2. อำเภอกันทรวิชัย มีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 9 แห่ง คือ กุดไผ่เจ้อ  
ขามเฒ่าพัฒนา ขามเรียง กันทรราชบุรี โลกพระ ท่าขอนยาง นาสีนวน มะค่า และศรีสุข
3. อำเภอเขียงยืน มีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 7 แห่ง คือ กู่ทอง  
คอนเงิน นาทอง โพนทอง เสือเต่า หนองซอน และเหล่าบัวบาน
4. อำเภอโกสุมพิสัย มีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 16 แห่ง คือ แก้งแก  
เขวาไร่ เขื่อน คอนกลาง แพง ยางท่าแจ้ง ยางน้อย เลิงใต้ วังยาว หนองกงสวรรค์ หนองบอน  
หนองบัว หนองเหล็ก ห้วยขวาง เหล่า และแห่ใต้
5. อำเภอแกดำ มีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 แห่ง คือ แกดำ มิตรภาพ  
วังแสง และ หนองกง

6. อำเภอภูครัง มีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 แห่ง คือ นาโพธิ์ เสิงแฝก หนองแวง และห้วยเคย

7. กิ่งอำเภอชื่นชม มีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 แห่ง คือ กุดปลาตุก หนองกุง และเหล่าดอกไม้

### 3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

3.1 แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้มีผู้ให้แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้หลายท่าน ดังนี้

สมยศ นาวิการ (2540 : 80) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า ทุกคนสามารถปรับปรุงงานของเขาได้ ถ้าหากเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญกับบุคคลและกลุ่มงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในปัจจุบันนี้มากขึ้น

ธรรมธ โชติคุณธร (2540 : 220) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า

1. การบริหารโดยมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการบริหารที่ผู้บริหารใช้ยุทธศาสตร์ระดมกำลังความคิด จิตใจ ให้เกิดพลังทางการบริหาร โดยพฤติกรรมกรรมการบริหารที่เอื้อต่อรูปแบบการบริหาร

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการบริหารที่องค์กรจะได้ทั้งมือ หัวใจ และความคิด เป็นการบริหารที่มีประสิทธิภาพตามความคาดหวังทางการบริหาร โดยได้รับการพิสูจน์จากการวิจัยตามเงื่อนไขต่าง ๆ แล้ว

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการจัดกิจกรรมและให้ผู้ปฏิบัติงานร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ตั้งแต่ระดับกลุ่มเล็ก ๆ จนกระทั่งกิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบมากขึ้น และมีความหลากหลาย

4. การนำเอาการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ตัวผู้บริหาร บรรยากาศขององค์กร นิสัยและความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในองค์การ

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับบุคคลและกลุ่มงาน โดยการจัดกิจกรรมให้เกิดพฤติกรรมร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เพื่อให้งานบรรลุตามความคาดหวัง

### 3.2 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

อรพินท์ ลัพโซลชัย (2538 : 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) สมาชิกทุกคนจะร่วมรับประโยชน์ และร่วมลงทุนลงแรงในกิจกรรมขององค์กรด้วย จึงจะเป็นการมีส่วนร่วมตามความหมายที่เป็นธรรมชาติ

ธรรมธ โชติคุณุช (2540 : 223-224) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติของการมีส่วนร่วมในการบริหาร หรือการบริหารโดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วม คืออะไรนั้น เป็นการยากที่จะให้คำอธิบายที่ชัดเจนทุกแง่ทุกมุม บางท่านได้ให้คำนิยามไว้ว่า

“... participation is mental and emotion involvement of persons in group situations that encourage them to contribute to group goals and share responsibility for them” โดยคำจำกัดความดังกล่าวเน้นคำจำกัดความ มีประเด็น 3 ประการ คือ การเข้ามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมช่วย และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 23) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในกิจกรรมที่ต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ร่วมคิด และร่วมทำเพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร

### 3.3 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม แตกต่างกันในลักษณะต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจว่าจะศึกษาในด้านใด เช่น

บัญชร แก้วส่อง (2539 : 28) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีของ โคเฮน (Cohen) และ อัฟฮอฟฟ์ (Uphoff) ได้จำแนกรูปแบบ หรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดจะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนี้ จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจัดทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลซึ่งสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

ประยูร อาษานาม (2541 : 19) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การทำงานเป็นทีมมีหลายรูปแบบ เช่น คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วลักษณะการทำงานก็คล้าย ๆ กัน คือ มีผู้นำทีมงานและสมาชิกทีมงาน ถ้าหากคนในทีมงานมีประสบการณ์ทำงานในรูปคณะกรรมการก็จะสามารถประยุกต์ไปใช้กับงาน คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานอื่น ๆ ได้

สรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารที่มีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบ เช่น การทำงานเป็นทีม คณะกรรมการ คณะทำงาน และคณะอนุกรรมการในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถที่จะเลือกใช้รูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ได้นั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมขององค์กรนั้น ๆ โดยเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

#### 4. แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี

พ.ศ. 2545-2559

กระทรวงมหาดไทย (2544 : 35 - 40) ได้จัดทำแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

#### 4.1 นโยบายด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เร่งรัดจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

#### 4.2 นโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

#### 4.3 นโยบายด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

#### 4.4 นโยบายด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา

จัดระบบบริหารและการจัดการทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้ง มีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน หรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณา

#### 4.5 นโยบายด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

วางแผนงานบุคคล เพื่อใช้ในการประสานข้อมูลและเป็นข้อมูลในการนำเสนอ พิจารณาสรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพ

ชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์สวัสดิการค่าตอบแทนเพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

#### 4.6 นโยบายด้านหลักสูตร

ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สาระหลักสูตรแกนกลาง และสาระหลักสูตรท้องถิ่น ที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

#### 4.7 นโยบายด้านกระบวนการเรียนรู้

จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

#### 4.8 นโยบายด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินในประเทศจากรัฐ บุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษา และจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

#### 4.9 นโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียนเอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีแรงจูงใจในการผลิต รวมถึงการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนการสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่น ที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น

#### 4.10 นโยบายด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็กเยาวชน

ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา นันทนาการ กิจกรรม เด็ก เยาวชน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบบริการ แก่เด็ก เยาวชน ประชาชน อย่างหลากหลาย พอเพียง และมีประสิทธิภาพ

#### 4.11 นโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพ

สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้มีการประกอบอาชีพอิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย จัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการระดมทุนและการจัดการนำวิทยาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพ การจัดการด้านการตลาดให้ได้มาตรฐาน และความเหมาะสม ตามสภาพท้องถิ่น

#### 4.12 นโยบายด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

บำรุงรักษา ส่งเสริมและอนุรักษ์ สถาบันศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน สืบทอดวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจ ในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

#### การนำแผนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

เนื่องจากแผนนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ. 2545 – 2559) ที่จัดทำขึ้น เป็นการจัดทำภายใต้กรอบแห่งบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมทั้ง พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ พ.ร.บ. เฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละประเภท เพื่อให้ครอบคลุมภารกิจทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสามารถนำนโยบายที่เหมาะสมกับศักยภาพ ความต้องการและความพร้อมไปปฏิบัติได้โดยกระทรวงมหาดไทยได้เสนอแนะยุทธศาสตร์การนำแผนนโยบายไปสู่การปฏิบัติดังนี้

#### แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความพร้อมและศักยภาพ เมื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 สามารถดำเนินการได้ 2 แนวทาง คือ

1. ดำเนินการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเองภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ดำเนินการรับถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษาที่รัฐจะถ่ายโอนภารกิจ การจัดการศึกษาของรัฐให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการศึกษา

สำหรับการดำเนินการทั้ง 2 กรณี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องผ่านการประเมินความพร้อมที่กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กำหนดและกรณีองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีหน้าที่ต้อง  
ดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถจัด  
การศึกษาได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

การดำเนินการเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมเป็นการ  
ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ โดยเข้า  
ไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์ทางการ  
ศึกษาทรัพย์สินอื่น รวมทั้งการเสนอแนะ แนะนำและร่วม พัฒนาการศึกษา

#### การพิจารณาความพร้อมในการจัดการศึกษา

พิจารณาจากลักษณะและการแบ่งกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

##### 1) ลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ก. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาอยู่แล้ว ดำเนินการจัดการศึกษา  
ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะการจัดการศึกษา  
ขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนในความรับผิดชอบของท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ตามความต้องการของ  
ประชาชน

ข. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ได้จัดการศึกษา ดำเนินการจัดบริการ  
ทางการศึกษาประชาชนในความรับผิดชอบของท้องถิ่นให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ  
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ  
ให้แก่องค์กร  
ปกครองส่วนท้องถิ่น ตามความเหมาะสมความพร้อม และความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้ภายใต้  
การประเมินความพร้อมตามเกณฑ์ที่กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมกำหนด

2) การแบ่งกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการกำหนดกรอบภารกิจ  
จัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

##### (1) กลุ่มความพร้อมสูง ควรดำเนินการกิจ

- การศึกษาก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การส่งเสริมอาชีพ / การศึกษานอกระบบ
- กิจกรรมเด็ก เยาวชน การกีฬา นันทนาการ
- บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

##### (2) กลุ่มความพร้อมปานกลาง ควรดำเนินการกิจ

- การศึกษาขั้นพื้นฐาน (การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา)
- การส่งเสริมอาชีพ / การศึกษานอกระบบ
- กิจกรรมเด็ก เยาวชน การกีฬา นันทนาการ
- บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(3) กลุ่มความพร้อมต่ำ ควรดำเนินการกิจ

- การส่งเสริมอาชีพ / การศึกษานอกระบบ
- กิจกรรมเด็ก เยาวชน การกีฬา นันทนาการ
- บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจัดการศึกษาพิจารณาจาก

- (1) ความต้องการและข้อคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น
- (2) ความคิดเห็นของสภาท้องถิ่น
- (3) ข้อมูล ข้อเท็จจริง (จำนวนโรงเรียน จำนวนเด็ก สภาพที่ตั้ง ฯลฯ)
- (4) ข้อคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่จะโอน
- (5) ศักยภาพของท้องถิ่น (คน เงิน วัสดุ การจัดการ)

คน ได้แก่ ศักยภาพในการบริหารการศึกษา ของนักบริหารการศึกษาของ  
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ  
อัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เงิน ได้แก่ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น จะเพิ่มขึ้น  
และได้รับสนับสนุนจากรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนได้รับสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ

วัสดุ ได้แก่ ความต้องการทางด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ อาคารสถานที่  
ที่มีที่จะให้มี ให้เป็น ให้เกิด ที่จะขอสนับสนุน

การจัดการ ได้แก่ ศักยภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น  
ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ ความสามารถ วิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษาและการจัด  
โครงสร้างการบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

**การใช้แผนเป็นเครื่องมือในการพัฒนา**

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาระดับความพร้อมและศักยภาพแล้ว จะนำ  
แผนนโยบายกรอบภารกิจซึ่งสอดคล้องกับระดับความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และหรือแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และหรือแผนปฏิบัติการการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการดำเนินการ ดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ครอบคลุมภารกิจตามกฎหมายครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและพื้นฐานทั่วถึง

2) ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการ ร่วมวางแผนร่วมดำเนินการตามแผน และร่วมดำเนินการตามประเมินผลการดำเนินการตามแผน

3) ใช้แผนเป็นแนวทางในการบริหารกิจการและสนองตอบปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

4) การกำหนดกิจกรรมโครงการในแผน ต้องมุ่งหลักความเป็นไปได้และประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับ

**การประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้อง**

ใช้สื่อและวิธีการทุกรูปแบบที่จะชี้แจงให้ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรเอกชน ให้รู้จักเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือจากทุกฝ่าย

**การระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกฝ่าย**

สร้างความตระหนักในความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมให้แก่กลไกทางสังคมทุกส่วน ทั้งกลุ่มประชาชน ภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น ทุกรูปแบบทั้งการสนับสนุนกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ ตลอดจนความคิดเห็นหรือการติดตามตรวจสอบ เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

**การเตรียมความพร้อมในการรับผิดชอบจัดการศึกษา**

โดยการปรับโครงสร้างการบริหาร กิจกรรม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ ครอบคลุมคิด และพัฒนาเทคนิคการบริหารจัดการศึกษา ให้บุคลากรของท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐานตลอดจนจัดระบบ นิเทศ ประเมินผลการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

**สรุปได้ว่า** แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากความพร้อมในการจัดการศึกษาการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการ ระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการสนับสนุน

## 5. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

### 5.1 หลักการปกครองส่วนท้องถิ่น

ลิขิต ธีรเวคิน (2542 : 206-208) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในแง่ของการพัฒนาชุมชนและการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากนั้นแล้วการปกครองท้องถิ่นยังเป็นเรื่องจำเป็นเพราะสังคมที่กว้างใหญ่มีพื้นที่กว้างขวาง ย่อมยากที่รัฐบาลกลางจะดูแลได้อย่างทั่วถึง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจ เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถช่วยเหลือตัวเองกล่าวคือการปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง เพราะผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นย่อมเข้าใจถึงปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นดีกว่าคนต่างถิ่น ดังนั้นการปกครองท้องถิ่น จึงมีผลสำคัญ คือ ทำให้ท้องถิ่นรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยรัฐบาลกลางเพียงแต่เป็นหน่วยเสริมงบประมาณบางส่วน และด้วยความรู้ทางเทคนิค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลจำเป็นต้องทำควบคู่ไปกับการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความระมัดระวัง เพราะสมาชิกในท้องถิ่นจะรู้สึกว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นของตนและทรัพยากรที่มีอยู่นั้นก็เป็นของท้องถิ่นของตน จึงต้องใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง เพื่อให้เกิดผลดีอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นเจ้าของท้องถิ่น มีสิทธิมีเสียงและอำนาจหน้าที่ที่จะจัดการกับโชคชะตาของท้องถิ่นได้ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนมากขึ้น ซึ่งสุดท้ายความสนใจการพัฒนาท้องถิ่นก็จะตามมา

ปรีดี โขติช่วง (2541 : 65) ได้กล่าวถึง ภาพลักษณ์และวิสัยทัศน์ของ อบต. ที่น่าจะเป็น คือ การจัดการทางสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการประสานงานและแสวงหาความร่วมมือกับเอกชน หน่วยงานราชการอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนทั้งในและนอกชุมชนร่วมมือกันคุ้มครองอนุรักษ์ป้องกัน และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ที่ดีงาม เช่น การลงแขก การออกปากกัน การวานขอมือ การเอื้อเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ศิลปะแขนงต่าง ๆ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี มรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หัตถกรรมพื้นบ้าน การจัดสวน ศิลปะประดิษฐ์ แพทย์แผนโบราณ ฯลฯ มรดกเหล่านี้เป็นศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ และคุณค่าของชุมชน ยังสามารถแปลงเป็นต้นทุนและผลิตผลทางการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง ซึ่งเป็นการเสริมรายได้แก่ชุมชนอีกด้วย

พงษ์ศักดิ์ ศรีวรรณ (2541 : 18-21) ได้กล่าวถึง ศักยภาพขององค์การบริหาร

ส่วนตำบล ในการดำเนินการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและครอบครัว รวมทั้งสร้างโอกาสให้คน ครอบครั้ว และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการเตรียมการและพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

1. การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษา และฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพ โดย
  - 1.1 สนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความคล่องตัว และเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม
  - 1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการวางแผนในลักษณะแผนงานการจัดการศึกษาที่มีเครือข่ายการดำเนินงานที่เชื่อมโยง ประสานงานกันอย่างชัดเจน
  - 1.3 สนับสนุนบทบาทของภาคเอกชนและองค์กรประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและฝึกอบรม ทักษะฝีมือแรงงานอย่างมีคุณภาพ
  - 1.4 สนับสนุนกลไกการตลาดมาใช้ในการผลิตกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับการปรับปรุงระบบให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาที่ขาดแคลนให้ กว้างขวางยิ่งขึ้น
  - 1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการระดมพลังจากทุกส่วนในสังคมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนและครอบครัว โดย
  - 2.1 ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในทุกระบบมากขึ้น
  - 2.2 ปรับปรุงหลักสูตร ตำรา และอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน
  - 2.3 สอดแทรกความรู้เรื่องครอบครัวศึกษาและการเสริมสร้างทักษะชีวิตในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ
  - 2.4 ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลป วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงาม เพื่อสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน
  - 2.5 จัดเครือข่ายระดับชาติด้านวิชาการที่มีการทำงานเป็นอิสระ โดยระดมความร่วมมือจากนักวิชาการและสถาบันต่าง ๆ ในการประสานแลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาความรู้และมีการเผยแพร่ผลงานเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจังในการกำหนดคน โยบายและการปฏิบัติงาน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เพราะเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้คนในแผ่นดิน ผู้มีความทุกข์ร้อน มีความฝัน มีความเห็นอันหลากหลาย ร่วมกันนำเสนอเพื่อเป้าหมายอันเดียวกัน นั่นคือรัฐธรรมนูญใหม่เพื่อชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเดิมด้วยการปฏิรูปการศึกษา ทำให้การศึกษาเป็นของคนที่มวลโดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นองค์กรพื้นฐานในระดับท้องถิ่นได้ร่วมคิดร่วมทำ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติรูปสังคมเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดเพื่อให้สังคมไทยพัฒนาอย่างยั่งยืน

พรชัย เทพปัญญา และคณะ (2537 : 1) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น คือ อำนาจหน้าที่ที่จะกำหนด และการบริหารกิจการภายในเขตพื้นที่ที่กำหนดและขนาดของพื้นที่ที่อยู่นี้อยู่ภายในประเทศ และมีขนาดเล็กกว่าประเทศ และยังอธิบายไว้เพื่อเติมอีกว่าการปกครองท้องถิ่น คือ การบริหารงานทางการเมืองของหน่วยย่อยทางพื้นที่และประชากรของประเทศ ซึ่งมีขนาดเล็กที่สุด

สมพงษ์ เกษมสิน (2523 : 140) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ส่วนการปกครองของประเทศหรือรัฐซึ่งทำหน้าที่สำคัญที่รับผิดชอบในการดำเนินเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับประชาชนในท้องที่หรือในขอบเขตแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะและเป็นการสมควรที่จะมอบเรื่องดังกล่าวให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหาร โดย มีฐานะเป็นรองจากการบริหารของรัฐบาลในส่วนกลาง

## 5.2 องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตามนโยบายการกระจายอำนาจสู่หน่วยการปกครองชั้นพื้นฐานของรัฐบาล โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับเหล่านั้นอย่างต้องแท้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

## 5.3 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้

5.3.1 สถานองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสอง คน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สถานองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสถานองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้านให้สถานองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสถานองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน

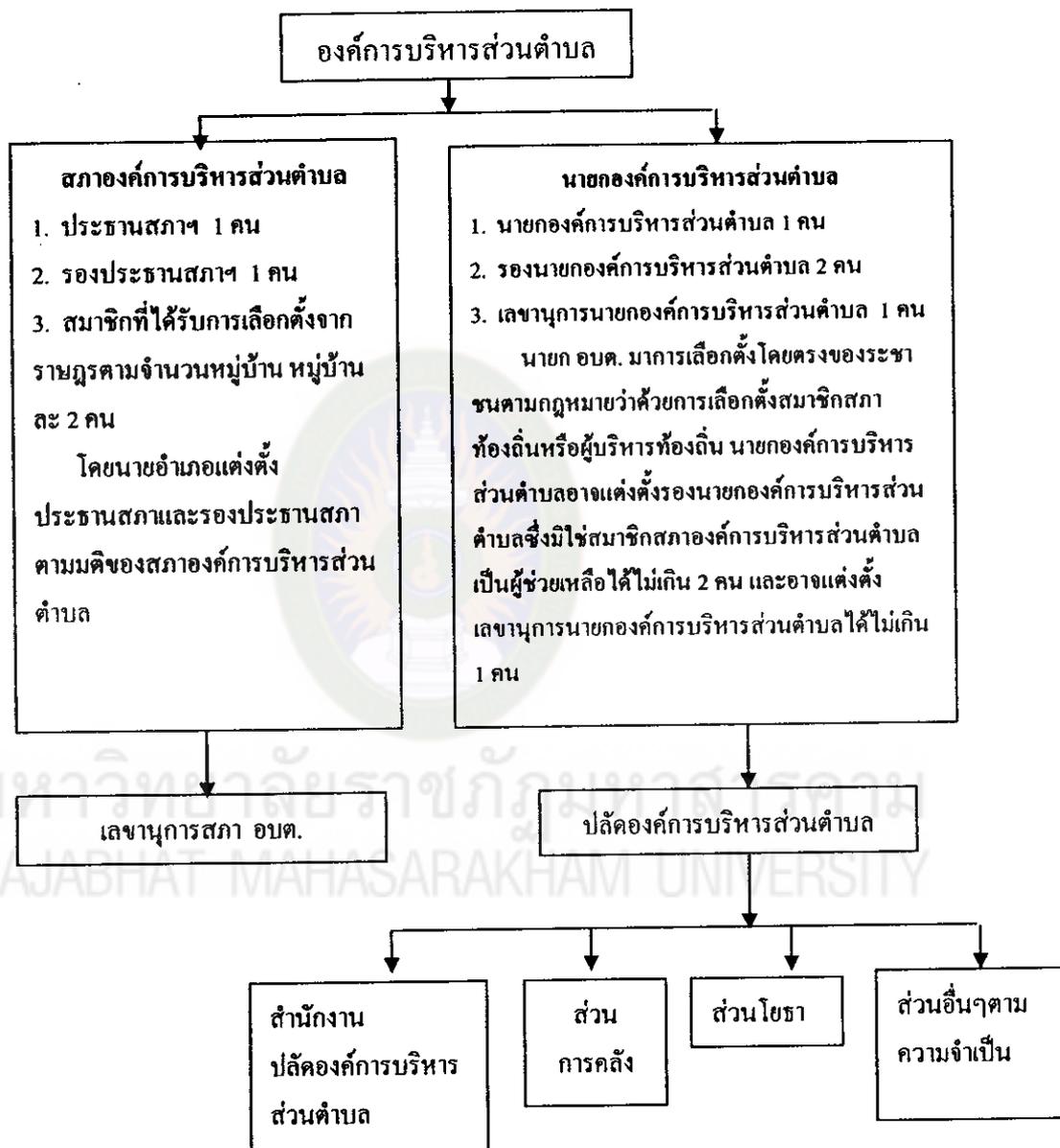
หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

5.3.2 นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและนายกององค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งไม่ใช่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกององค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายได้ไม่เกิน 2 คน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกสถานองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

นายกององค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งนับแต่วันเลือกตั้งและมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้งแต่ละดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ในกรณีนายกององค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งไม่ควรระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระและเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ซึ่งโดยสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างดังแผนภูมิที่ 2

**โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล**  
**ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ. 2537**  
**แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546**



**แผนภูมิที่ 2** หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารบุคคลของพนักงานส่วนตำบล ฝ่ายเลขานุการ ก.อบต. กลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม.

#### 5.4 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 คือ

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทั้งทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และสาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น
3. ให้มีและรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

### 5.5 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการศึกษาในชุมชน

การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการส่งเสริมการศึกษา ได้มีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (ม.ป.ป. : 11) ได้กล่าวถึง ภารกิจของ อบต.

ในด้านการจัดการศึกษาไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายที่กระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้ อบต. เป็นผู้ดำเนินการเพราะเห็น อบต. เป็นหน่วยบริการราชการส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ทราบความต้องการของประชาชนได้อย่างดีสามารถที่จะจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้อย่างทันเหตุการณ์ ดังนั้นภารกิจของ อบต. ที่จะต้องดำเนินการในด้านการศึกษาน่าจะมี ดังนี้

1. สำรวจกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ด้านวุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ความต้องการด้านการศึกษาระดับประเภทต่าง ๆ
2. จัดทำแผนจุลภาคระดับตำบลร่วมกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
3. ร่วมกับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอวางแผนจัดการศึกษาให้กับประชาชนในพื้นที่
4. ร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ของครูอาสาสมัครและหัวหน้า ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ / กิ่งอำเภอ
5. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนทุกประเภท และอำนวยความสะดวกในการรับสมัครอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน
6. สนับสนุนงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ อาคารสถานที่เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่
7. ส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เพราะการศึกษาเป็นแนวทางการพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านอาชีพและด้านคุณภาพชีวิต

8. จัดตั้งศูนย์การเรียนขึ้นในตำบล อย่างน้อยตำบลละ 1 แห่ง

9. กำกับ ติดตาม ดูแลการจัดกิจกรรมการศึกษาในพื้นที่

อัญชลี ธรรมะวิริกุล (2540 : 11) ได้กล่าวถึง องค์การบริหารส่วนตำบลหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “อบต.” เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับหน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่น โดยเฉพาะสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่ง อบต. มีความสำคัญในบทบาทการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่เพราะเข้าใจพื้นที่ เข้าใจถึงวัฒนธรรม ประเพณี อาชีพ ทรัพยากรและรู้ถึงความต้องการและปัญหาของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งบทบาทดังกล่าวจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. อบต. สามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ศูนย์บริการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ ในการวางแผนการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ เช่น การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การใช้วัสดุอุปกรณ์ การใช้บุคลากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ อบต. โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย เช่น การประชุมผู้นำท้องถิ่นองค์กรที่อยู่ในท้องถิ่นอาทิกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน เสียงตามสายในหมู่บ้าน
3. การประสานงานการจัดการศึกษากับกลุ่มเป้าหมาย ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียน อำเภอและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลักษณะการประสานงานของ อบต. คือ การประสานเพื่อหากกลุ่มเป้าหมายในการเรียนการศึกษาสายสามัญสายอาชีพ การประสานงานในการหาสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา เช่น สถานที่ก่อสร้างห้องสมุดประชาชน สถานที่ก่อสร้างศูนย์การเรียน สถานที่ก่อสร้างที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ประสานงานเพื่อจัดหาทรัพยากรในท้องถิ่นมาเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษา เช่น การหาแหล่งเงินงบประมาณ การประสานกับผู้รู้ในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรในการจัดการเรียนการสอน
4. การให้คำปรึกษาแนะนำกับผู้จัดกิจกรรมการศึกษา และ อบต. เป็นองค์กรในท้องถิ่นที่เข้าใจสภาพปัญหาการมีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาชุมชน สามารถเข้าถึงชุมชนและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของในชุมชนที่จะเก็บข้อมูล และพัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในท้องถิ่นของตน
5. รวบรวมสภาพปัญหาอุปสรรคการจัดการศึกษา งานการศึกษานอก โรงเรียน เป็นงานที่มีความหลากหลายเรื่องกิจกรรม กลุ่มเป้าหมายบุคลากรและพื้นที่ในการจัดตั้งนั้นจึงอาจ

พบว่างานการศึกษานอกโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จนั้นมีอยู่มาก และมีปัญหาและอุปสรรคมีอยู่บ้างคนที่เราจะสามารถเข้าใจปัญหาได้เป็นอย่างดี

**อัคริทธิ ธรรมโชติ (2541 : 18)** จากบทบาทของ อบต. กับงานการศึกษานอกโรงเรียน ถ้าหากมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติส่วนแท้จริง อบต. ก็จะสามารถเป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในพื้นที่ อันจะส่งผลให้ประชาชนได้รับการศึกษา และสามารถนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการเรียนรู้ มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ตลอดจนพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นให้เจริญยิ่งขึ้นและการฝึกกำลัง อบจ. อบต. จัดการศึกษาชุมชนทั่วไปได้พบว่า การจัดการศึกษาในชุมชน โดยองค์กรปกครองท้องถิ่นตามความร่วมมือระหว่างกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย และกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยพยายามผลักดันให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) โดยการจัดสรรงบประมาณให้ อบต. มาใช้ในด้านการศึกษา เพราะขณะนี้มิติใหม่การศึกษาต้องพิจารณาว่างานการศึกษาจะสามารถรองรับสังคมได้อย่างไร

**ประชา เหนระภูณ (2541 : 11)** การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ อบต. ให้ชุมชนตื่นตัวมีส่วนร่วมจัดการศึกษา โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับตำบลและท้องถิ่น เมื่อมีการจัดตั้งองค์การเรียนชุมชน (สรช.) ในระดับตำบลทุกอย่างจะจบลงที่นั่น ซึ่ง สรช. จะมีที่ตั้งที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนร่วมก็ได้ เพราะ อบต. เป็นผู้กำหนดนโยบาย การจัดการศึกษาในท้องถิ่น ซึ่งจะมีที่อ่านหนังสือพิมพ์โทรทัศน์ มีดาวเทียมประจำอยู่ทุกแห่ง ซึ่งเป็นการให้การศึกษาตลอดชีวิต ตามนโยบายกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นขององค์การปกครอง

**สรุปได้ว่า** บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการศึกษาในชุมชนนั้นมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ซึ่งจะต้องสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นของตน

## 5.6 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้จาก 3 แหล่ง คือ

แหล่งที่หนึ่ง ได้จากองค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเองจากภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือนและที่ดิน อากรฆ่าสัตว์ ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับต่าง ๆ และรายได้จากทรัพย์สินสาธารณะูปโภคและการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

**แหล่งที่สอง** เป็นรายได้ที่หน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่จัดเก็บเพิ่มให้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษียรถยนต์ และค่าธรรมเนียมล้อเลื่อน และการจัดสรรหรือแบ่งให้จากการจัดสรรทรัพยากรในพื้นที่ จากอาคารรั้งนกงาแน่น ค่าธรรมเนียม น้ำบาดาล อากาศประมง ค่าภาคหลวงไม้ ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ค่าจดทะเบียน และนิติกรรมที่ดิน และค่าธรรมเนียมตามกฎหมายอุทยานแห่งชาติ

**แหล่งที่สาม** เป็นรายได้จากเงินอุดหนุนของรัฐบาลจัดสรรให้ (กรมการปกครอง. 2542 : 8)

### 5.7 อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ ตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณา และให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

### 5.8 อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางการ
2. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
4. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
5. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

5.9 การแบ่งชั้นและการกำหนดขนาดองค์กรบริหารส่วนตำบล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 3 การแบ่งชั้นองค์กรบริหารส่วนตำบลและพนักงานส่วนตำบล

ชั้นองค์กรบริหารส่วนตำบล	เกณฑ์รายได้	จำนวนพนักงานส่วนตำบล
1	20 ล้านบาทขึ้นไป	21
2	12-20 ล้านบาท	12
3	6-12 ล้านบาท	6
4	3-6 ล้านบาท	4
5	ไม่เกิน 3 ล้านบาท	3

ที่มา : กรมการปกครอง (2545 : 1)

ในหมวด 11 ระเบียบเกี่ยวกับการบริหารและการปฏิบัติงาน ข้อ 225 การให้กำหนดขนาดองค์กรบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- (ก) องค์กรบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 กำหนดให้เป็นองค์กรบริหารส่วนตำบลและขนาดใหญ่
- (ข) องค์กรบริหารส่วนตำบล ชั้น 2 และ ชั้น 3 กำหนดให้เป็นองค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง
- (ค) องค์กรบริหารส่วนตำบล ชั้น 4 และชั้น 5 กำหนดให้เป็นองค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก

กรมการปกครอง (2545 : 2) ในการวินิจฉัยปัญหาและการสั่งการ ได้มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างนายกองค์กรบริหารส่วนตำบลกับพนักงานส่วนตำบล ดังนี้

1. นายกองค์กรบริหารส่วนตำบล

1.1 เรื่องเกี่ยวกับสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล

1.2 เรื่องที่จะต้องรายงานอำเภอ หรือจังหวัด กรมการปกครองหรือกระทรวงมหาดไทย

1.3 เรื่องที่กฎหมาย หรือระเบียบ ข้อบัญญัติระบุไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4 เรื่องที่เกี่ยวกับการออกข้อบัญญัติเทศบาล

1.5 เรื่องที่อาจต้องมีโครงการ แผนงานหรือระเบียบการขึ้นมาใหม่

1.6 เรื่องที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นเป็นปัญหาหรือเป็นกรณีที่ควร ได้รับวินิจฉัยจากประธานคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

1.7 เรื่องที่กฎหมายกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจสั่งการ โดยเฉพาะ

1.8 เรื่องที่องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นสมควรเสนอเพื่อทราบ

## 2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 เรื่องที่ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลสั่งการเกี่ยวกับนโยบายของ องค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 เรื่องที่กฎหมายหรือระเบียบข้อบัญญัติระบุไว้เป็นอำนาจหน้าที่ของปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล

2.3 เรื่องที่หาข้อยุติไม่ได้ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้ข้อบัญญัติ

2.4 เรื่องในหน้าที่สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

2.5 เรื่องที่หัวหน้าส่วนเห็นว่าเป็นปัญหาและเสนอมาเพื่อขอรับคำวินิจฉัยหรือ

ในกรณีพิเศษอื่นใด

## 3. หัวหน้าส่วน

3.1 เรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนใดอยู่แล้ว หรือซึ่งได้รับมอบหมายให้ หัวหน้าส่วนนั้นเป็นผู้สั่งการและรับผิดชอบโดยตรง

3.2 เรื่องที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาวินิจฉัยสั่งการให้หัวหน้าส่วนปฏิบัติ

**สรุปได้ว่า** จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่ สะท้อนถึงความพยายามของรัฐบาลที่กระจายอำนาจสู่หน่วยงานระดับตำบล ประชาชนจะได้รับ ประโยชน์จากองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาตำบล ซึ่งตรงกับปัญหาและความต้องการ ของประชาชน บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและ ท้องถิ่น โดยมีงบประมาณและรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเองซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนา ทางเศรษฐกิจ ในด้านการพัฒนาและส่งเสริมด้านอาชีพและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการ

พัฒนาทางด้านการเมืองเป็นการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นในระดับตำบล โดยให้ประชาชนเป็นผู้บริหารให้เกิดความก้าวหน้าของชุมชนตนเอง รวมถึงพัฒนาการทางด้านสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

## 6. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

### 6.1 ความสำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์คณะบุคคลที่ทำงานร่วมกับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองได้ตามกรอบที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นความหลากหลายของบุคคลที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ จึงเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 19-20)

ผู้แทนผู้ปกครองเป็นผู้สะท้อนปัญหาและความต้องการด้านคุณภาพทางการศึกษา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้งในส่วนของค่านิยมและสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และร่วมมือกับครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้แทนครู เป็นผู้ที่มีความชำนาญในสายวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการนำเสนอข้อมูลด้านกระบวนการเรียนรู้ ปัญหา และความต้องการการสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งรายงานผลการจัดการศึกษา

ผู้แทนองค์กรชุมชน เป็นผู้สะท้อนสภาพของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของชุมชน และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้สะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการที่ครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาและมีความสำคัญต่อสถานศึกษาอย่างยิ่งในเรื่องการขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากรทางการจัดการศึกษา และเชื่อมโยงแผนพัฒนาการศึกษากับแผนพัฒนาท้องถิ่น

ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา เป็นผู้ที่สะท้อนภาพของความรัก ความศรัทธา ความภาคภูมิใจต่อสถาบันการศึกษาที่ตนได้รับการศึกษา ช่วยจรรโลงคุณค่าของสถาบันไปสู่ศิษย์รุ่นหลังให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเช่นกัน

ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่เป็นผู้นำเสนอและเติมเต็มข้อมูลด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักธรรมของศาสนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีของสังคม

ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะกรรมการและเลขานุการ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสถานศึกษา เป็นบุคคลสำคัญที่จะสะท้อนภาพของการบริหารจัดการผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นการทำงาน ทบทวนรายงาน สะท้อนความคิดเปิดโอกาสให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ จัดเตรียมการประชุม บันทึกการประชุม รายงานผลการประชุม และสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ห้องประชุม วัสดุใช้สอย ฯลฯ รวมทั้งการพิจารณานำมติ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติ

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์คณะบุคคลในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จึงต้องอาศัยผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาหลากหลายและเข้าใจการศึกษา มีความมุ่งมั่น มีเวลาที่จะอุทิศร่างกายแรงใจพัฒนาสถานศึกษาของชุมชนให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามที่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต้องการซึ่งจะส่งผลให้ชุมชน สังคมเข้มแข็ง และประเทศชาติก้าวหน้า

## 6.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่การบริหารบุคคลที่จะเกิดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสรุปอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดังนี้

6.2.1 กำกับการดำเนินงานกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่งและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

6.2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา

6.2.3 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษากำหนด

6.2.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็น  
อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

### 6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษากับคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ  
คือ

1. อำนาจหน้าที่ในการกำกับ หมายถึง การกำกับให้สถานศึกษาดำเนินงาน  
ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ให้สอดคล้องกับกฎหมาย  
กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการ  
การศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจหน้าที่การกำกับการดำเนินงานของ  
สถานศึกษา หลายคนเปรียบเทียบกับทำหน้าที่คล้ายกรรมการกำกับเส้นในกีฬาฟุตบอล คือ  
กรรมการกำกับเส้นไม่ใช่ผู้ตัดสิน และไม่ใช่ตัวนักกีฬาฟุตบอลในสนามไม่มีสิทธิเป่านกหวีด  
ไม่มีสิทธิเตะ ฟุตบอลในขณะที่มีการแข่งขัน เพราะคนมีสิทธิเป่านกหวีดคือกรรมการตัดสินคน  
มีสิทธิเตะฟุตบอล คือนักกีฬาของทั้งสองทีม ส่วนกรรมการกำกับเส้นมีสิทธิ และหน้าที่ในการยก  
ธงเมื่อผู้เล่นไม่ปฏิบัติตามกติกา เมื่อกรรมการกำกับเส้นยกธง กรรมการตัดสินก็จะเป่านกหวีดยุติ  
การแข่งขันชั่วคราวก่อนเริ่มเล่นใหม่ ซึ่งโดยบทบาทนี้คณะกรรมการสถานศึกษาต้องคอยกำกับ  
สถานศึกษา โดยการติดตามการปฏิบัติงานของสถานศึกษา รวมทั้งให้ความเห็น ให้ข้อเสนอแนะ  
และคำปรึกษา เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการ ให้เป็นไปตามกฎกติกา ได้แก่ กฎหมาย กฎ  
ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา  
ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและของสถานศึกษาเอง หากสถานศึกษาดำเนินการไม่  
สอดคล้อง หรือไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และ นโยบาย  
ดังกล่าวคณะกรรมการสถานศึกษาต้องแจ้งให้สถานศึกษาดำเนินการ หากสถานศึกษายังไม่  
ดำเนินการคณะกรรมการต้องเสนอความเห็นไปยังกรรมการตัดสิน ซึ่งได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่  
การศึกษา เพื่อพิจารณาสั่งการหรือแจ้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสั่งการตาม  
อำนาจหน้าที่ต่อไป

2. อำนาจในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามี  
ความเข้มแข็ง บริหารงานอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการการศึกษาแก่เยาวชน  
และประชาชนได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง และจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ สรรพ  
เชื้อถือ ของประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น

3. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษากำหนด

4. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากบทบาทอำนาจเจ้าหน้าที่ของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวอาจเปรียบเทียบกับบทบาทหน้าที่ ดังตารางที่ 4



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 4 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p><b>1. ด้านวิชาการ</b></p> <p>1.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>1.2 จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.3 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และรายงานผลการประเมินให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ</p> <p><b>2. ด้านงบประมาณ</b></p> <p>2.1 จัดตั้งและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา ตามที่กฎหมายระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>2.2 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติ ฯลฯ เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>	<p><b>1. ด้านวิชาการ</b></p> <p>1.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>1.2 ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.3 รับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา</p> <p><b>2. ด้านงบประมาณ</b></p> <p>2.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา</p> <p>2.2 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษาหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับเรื่องนี้ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>

## ตารางที่ 4 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p>3. ด้านการบริหารงานบุคคล ดำเนินการตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด</p> <p>4. ด้านการบริหารทั่วไป</p> <p>4.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษา ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและ แผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งความต้องการของ ชุมชน และท้องถิ่น</p> <p>4.2 ดำเนินการและกำกับ ติดตามและ ประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการของ สถานศึกษา</p>	<p>3. ด้านการบริหารงานบุคคล ปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน</p> <p>4. ด้านการบริหารทั่วไป</p> <p>4.1 ให้ความเห็น เสนอแนะ และให้ คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา การศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ นโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งความ ต้องการของชุมชน และท้องถิ่น</p> <p>4.2 รับผิดชอบให้ความเห็น และ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนา คุณภาพการศึกษาและกิจการของ สถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้น พื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ ความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นและ รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเมื่อ สถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ</p>

## ตารางที่ 4 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p>4.3 ระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา รวมทั้ง ปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหา ผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตาม กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.4 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ตาม กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.5 ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและ สร้าง ความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ กำหนด</p> <p>4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของ สถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมายและตามที่ กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>	<p>สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการ ของชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.3 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ สถานศึกษาตามที่กฎหมายระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.4 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้ คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของ สถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.5 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้ คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ใน ชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของ สถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>

ในกรณีที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาไม่สอดคล้องหรือไม่ปฏิบัติตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หลักเกณฑ์ นโยบาย ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอความเห็นดังกล่าวให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รับทราบเพื่อพิจารณาสั่งการให้สถานศึกษาปฏิบัติให้เป็นตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ฯลฯ ต่อไป

#### 6.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในความคาดหวังของการปฏิรูปการศึกษา

การกำกับ สนับสนุนและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาเป็นบทบาท หน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้กรอบของกฎหมายที่กำหนด เป็นภารกิจหลักของ การทำงานร่วมกับสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาร่วมกัน ดังนั้น ความคาดหวังที่มีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังนี้

6.4.1 มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการทำงานร่วมกับสถานศึกษา และ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

6.4.2 มีความกระตือรือร้น เต็มใจ อุทิศ ทุ่มเทและเสียสละเวลาที่มีจะเข้ามา มีส่วนร่วมในการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา

6.4.3 มีปฏิสัมพันธ์ที่เคารพสิทธิพื้นฐานซึ่งกันและกัน

6.4.4 ยอมรับความสามารถของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

#### 6.5 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาต่อการส่งเสริมภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุ ตามความมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลทำหน้าที่กำกับและ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายมาตรฐานในการบริหารจัดการ ทางการศึกษา ทั้งนี้ การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้นสถานศึกษาและคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีรูปแบบ วิธีการทำงานที่สานสอดคล้องกัน โดยมีจุดหมายเพื่อ การพัฒนาการศึกษา ให้บรรลุผลตามที่ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยในส่วนของสถานศึกษาควรมี บทบาทในการส่งเสริมภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะเข้ามาร่วมสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้าในกิจกรรมของสถานศึกษา ดังนี้

6.5.1 ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาเป็นเรื่องใหม่ กรรมการสถานศึกษา บางท่านอาจไม่เข้าใจบทบาทตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งของตน และของ

สถานศึกษาในระยะเริ่มแรกเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องจัดประชุมทำความเข้าใจในบทบาทแต่ละฝ่ายร่วมกัน

6.5.2 สร้างความตระหนักต่อบุคลากรและชุมชน ถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนาองค์กรบุคคลและสถานศึกษาสู่คุณภาพที่คาดหวัง

6.5.3 จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยทบทวนสาระของแผนพัฒนาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อปรับให้เกิดเป็นแผนร่วมของสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา

6.5.4 จัดทำรายละเอียดงบประมาณและรับผิดชอบการจ่ายงบประมาณของสถานศึกษา โดยเสนอขอรับคำแนะนำจากคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อการปรับขยายทิศทางและรูปแบบวิธีการระดม และใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

6.5.5 จัดทำรายละเอียด แผนงาน โครงการ และประมาณการค่าใช้จ่าย ที่จะระดมทุนจากผู้ปกครอง เพื่อขอรับความเห็นและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสถานศึกษา

6.5.6 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อรับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสม

6.5.7 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมทางวิชาการที่เหมาะสม และเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้ ควรรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมรับผิดชอบ และร่วมภาคภูมิใจ

6.5.8 ออกระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ

6.5.9 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ความร่วมมือในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก รวมทั้งการรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

6.5.10 จัดและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร เพื่อให้เป็นพื้นฐานการตัดสินใจหรือพัฒนาการศึกษาร่วมกันและจัดตั้งการใช้ความคิดเห็นบนความรู้สึกละเอียด ประสิทธิภาพ

6.5.11 พัฒนา ปรับปรุง ระบบสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เหมาะสม เพื่อให้คณะกรรมการและบุคลากรได้มีโอกาสสื่อความหมายทั้งทางตรง และทางอ้อมจนสามารถทำความเข้าใจในข้อมูลเหตุผลต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนากิจการสถานศึกษาร่วมกันได้

6.5.12 แต่งตั้งมอบหมายให้มีคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อสนองตอบต่อการพัฒนางานคณะกรรมการสถานศึกษา และการนำมติที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษามาขยายผลสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการ

6.5.13 รายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ตามความเหมาะสม

6.5.14 เสนอแผนการประชุมคณะกรรมการให้มีความต่อเนื่อง จัดระเบียบวาระการประชุม นำเสนอประธานกรรมการสถานศึกษา และดำเนินการสนับสนุนการประชุม ตั้งแต่การเตรียมการก่อนประชุม ระหว่างประชุม สรุปรายงานการประชุม และแจ้งรายงานการประชุมอย่างเป็นระบบ

## 6.6 บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีการทำความเข้าใจตั้งแต่เริ่มแรกของการทำงานร่วมกันทั้งนี้เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา คือ “ผู้เชื่อมโยง” ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะกรรมการและเลขานุการ กับสถานศึกษาในฐานะผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นผู้ประสานการดำเนินงานต่าง ๆ โดยคำนึงถึงข้อคิด ความเห็น และมติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเข้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือกำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ หากมีข้อเสนอแนะใดๆ ควรนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน แล้วสรุปผลเป็นมติที่ชัดเจน ซึ่งเมื่อได้มติแล้วประธานก็จะมอบให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปสู่การพิจารณาดำเนินการของสถานศึกษา

สำหรับบทบาทในการ “กำกับ” ควรเป็นการติดตามการปฏิบัติงานตามที่สถานศึกษาได้ทำแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎหมาย และแนวนโยบายของหน่วยเหนือหรือตามมติที่กำหนดร่วมกัน โดยไม่ควรกำกับการทำงานของผู้บริหาร ครู อาจารย์ คือไม่แสดงบทบาทเป็นผู้บังคับบัญชาเสียเอง

ในการรับทราบผลการดำเนินการ ควรดูเป็นภาพรวมของสถานศึกษาว่าผลการดำเนินงาน ทั้งระหว่างดำเนินการ สิ้นปีงบประมาณและสิ้นปีการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุง พัฒนางานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้อง “ไม่สั่งการ” ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมไปยังบุคคลอื่น ได้แก่ ครู หรือบุคลากรในสถานศึกษา เพราะอำนาจการสั่งการเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะรับผิดชอบการนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและมติของคณะกรรมการสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

สรุปได้ว่า จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในกระบวนการ และขั้นตอนต่างๆ ในกิจการของสถานศึกษา โดยร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล และร่วมประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาร่วมกับ คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า องค์กรชุมชน และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

## 7. ขอบข่ายภารกิจการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ธีระ รุณเจริญ (2546 : 66) ได้ศึกษาขอบข่ายภารกิจที่สถานศึกษามีรายละเอียดในเรื่องต่างๆ ดังนี้

### 7.1 ด้านวิชาการ ได้แก่ เรื่อง

- 7.1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 7.1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 7.1.3 การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
- 7.1.4 การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 7.1.5 การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 7.1.6 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 7.1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 7.1.8 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 7.1.9 การนิเทศการศึกษา
- 7.1.10 การแนะแนวการศึกษา
- 7.1.11 การส่งเสริม ความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน
- 7.1.12 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นๆ

- 7.2 ด้านงบประมาณ ได้แก่ เรื่อง
  - 7.2.1 การจัดตั้งงบประมาณ
  - 7.2.2 การจัดสรรงบประมาณ
  - 7.2.3 การตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ
  - 7.2.4 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
  - 7.2.5 การบริหารการเงิน
  - 7.2.6 การบริหารบัญชี
  - 7.2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์
- 7.3 ด้านบริหารงานบุคคล ได้แก่ เรื่อง
  - 7.3.1 การวางแผนอัตรากำลัง
  - 7.3.2 การกำหนดตำแหน่งและวิพฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
  - 7.3.3 การเกลี่ยอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
  - 7.3.4 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
  - 7.3.5 การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
  - 7.3.6 การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางวิชาชีพ
  - 7.3.7 เงินเดือนและค่าตอบแทน
  - 7.3.8 การเลื่อนขั้นเงินเดือน
  - 7.3.9 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
  - 7.3.10 การลาศึกษาต่อ
  - 7.3.11 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
  - 7.3.12 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
  - 7.3.13 มาตรฐานวินัยสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
  - 7.3.14 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
  - 7.3.15 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
  - 7.3.16 การอุทธรณ์ การร้องทุกข์
  - 7.3.17 การออกจากราชการ
  - 7.3.18 การขอรับใบอนุญาตและการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
  - 7.3.19 งานทะเบียนประวัติวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

7.3.20 งานยกเว้นคุณสมบัติ

7.4 งานด้านการบริหารทั่วไป ได้แก่ เรื่อง

7.4.1 งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

7.4.2 การพัฒนาระบบและสารสนเทศ

7.4.3 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

7.4.4 การวางแผนการศึกษา

7.4.5 งานวิจัยและพัฒนาเพื่อแผนการศึกษา

7.4.6 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

7.4.7 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

7.4.8 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

7.4.9 การดำเนินงานด้านธุรการ

7.4.10 การอำนวยความสะดวกด้านบุคลากร

7.4.11 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

7.4.12 การจัดทำสำเนาโน้ตผู้เรียน

7.4.13 การรับนักเรียน

7.4.14 การจัดตั้ง ชุบ รวม เลิก สถานศึกษา

7.4.15 การระดมทรัพยากรสถานศึกษา

7.4.16 การส่งเสริมกิจการนักเรียน

7.4.17 การประชาสัมพันธ์งานสถานศึกษา

7.4.18 การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน

องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

7.4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาค ท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษา

7.4.20 งานติดต่อ ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานการพัฒนาการศึกษา

ของสถานศึกษา

7.4.21 การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน

7.4.22 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ ประมวลบุคลากรและบริหารทั่วไป

7.4.23 การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบและตาม

อัธยาศัย

7.4.24 ความส่งเสริมสนับสนุนและประสานการศึกษาหาบุคลากร ชุมชน

องค์กร หน่วยงานและสถาบันลำดับอื่นที่จัดการศึกษา

#### 7.4.25 งานที่ไม่ระบุไว้ในงานอื่น

สรุปได้ว่า ขอบข่ายภารกิจงานของสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ซึ่งบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา ส่วนการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดข้อมูลให้เป็นระบบซึ่งได้แก่ข้อมูลด้านทรัพย์สิน ด้านบุคลากร หรือด้านอื่นๆ ไปให้สถานศึกษาดำเนินการได้เลย

### 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 8.1 งานวิจัยในประเทศ

วรรณที ศรีโนนยาง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้านบริหารทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านธุรการการเงิน ด้านกิจการนักเรียน ด้านอาคารสถานที่และด้านบุคลากร อยู่ในระดับ “ปานกลาง” ส่วนด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับ “มาก”

2. ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษานั้นมีอยู่ด้านเดียวที่มีความพร้อมคือ ด้านอาคารสถานที่ ส่วนด้านที่ยังไม่พร้อมในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

วัชรกร ทองเพียง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในโรงเรียนร้อยละ 63.1 มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนร้อยละ 55.0 และร้อยละ 54.6 เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของ

นักเรียน มีส่วนร่วมในร่วมดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมในงานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนร้อยละ 73.1 และร้อยละ 69.6 เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ร้อยละ 43.8 และมีส่วนร่วมสนับสนุนทางงบประมาณช่วยเหลือ การจัดหาสื่ออุปกรณ์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ร้อยละ 63.5

2. ผลการหาความสัมพันธ์ของความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับขนาดโรงเรียน พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดโรงเรียน

วิระวัฒน์ พิษัยพันธุ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของ องค์กรบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอบึงกาฬ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า

1. ความต้องการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบลที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก มี 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมงานกิจการนักเรียน และด้านการมีส่วนร่วมงานความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การมี ส่วนร่วมงานธุรการ / การเงินและพัสดุ การมีส่วนร่วมงานอาคารสถานที่ การมีส่วนร่วมงาน วิชาการ และการมีส่วนร่วมงานบุคลากร

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบึงกาฬ จังหวัด หนองคาย ระหว่างผู้มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และผู้มีประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป เมื่อ พิจารณาการมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีความ คิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมงานวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วมงานบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วมงานกิจการนักเรียน และด้านการมีส่วนร่วมงานธุรการ/การเงินและพัสดุ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมงาน อาคารสถานที่ และด้านการมีส่วนร่วมงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความ

คิดเห็นไม่แตกต่างกัน

**ปุลวัชร เขียวระยับ (2546 : บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาการศึกษาความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า

1. ความพร้อมในการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง

3. ความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**ประมวล ทิพชัย (2547 : บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาการศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของกิ่งอำเภอเชียงขวัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า

การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของกิ่งอำเภอเชียงขวัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจการนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ด้านธุรการการเงินและพัสดุ ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่และด้านบุคลากร

ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่า โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร มีความแตกต่างกัน โดยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วม มากกว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 2 ปี

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของกิ่งอำเภอเชิงขีวัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า

ด้านวิชาการควรจัดครูเข้าสอนให้ตรงตามความรู้ความสามารถ เน้นการสอนปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เน้นการสอนด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี และกิริยามารยาท และจัดทำหนังสือมาไว้ห้องสมุดให้ห้องสมุดให้มากขึ้น

ด้านบุคลากร ควรนำผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่นไปช่วยสอน ให้ครูมีความตรงต่อเวลาในการเข้าสอนและมีความรับผิดชอบในการสอน

การเงินและพัสดุ ควรมีการแจกแจงรายละเอียดการใช้จ่ายเงินต่าง ๆ ของทางโรงเรียนให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลด้านการเงินให้มากขึ้นและจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนงานของโรงเรียน

ด้านกิจการนักเรียน ควรจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์สำหรับนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย และควรให้ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมที่จะจัดให้นักเรียน เช่น สถานที่ที่จะไปทัศนศึกษาการเข้าค่ายพักแรม เป็นต้น

ออกศักดิ์ ชานกิม (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหาร งานทั่วไป ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**เฉลิมพล อภัยวี (2548 : บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า

การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชน และด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ด้านการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษา และด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา อาชีพเสริม ตำแหน่งภายในองค์การบริหารส่วนตำบล และประสบการณ์ในการทำงานพบว่าไม่แตกต่างกัน

**รพีพรรณ มงคลสังข์ (2548 : บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาตามความคิด เห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมพบว่า เห็นด้วยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิชาการด้านการบริหารงานบุคคลและด้านบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ไปหาค่าสุดดังนี้ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานบุคคล ด้านวิชาการ และด้านบริหาร งบประมาณ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิชาการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามอายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยภาพรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยจำแนกตามอายุ พบว่า ด้านบริหารงานบุคคล

ด้านบริหารงานทั่วไป และด้านบริหารงานประมาณ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านวิชาการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ด้านบริหารงบประมาณ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ด้านบริหารงบประมาณ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อจำแนกตามรายได้ พบว่า ด้านบริหารงบประมาณ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

**โกวิทย์ ธรรมวัตร (2548 : บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาแนวโน้มรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า

1. แนวโน้มขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรดำเนินการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยอยู่ในระดับมาก ส่วนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง
2. การเปรียบเทียบแนวโน้มในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ระหว่างการจัดการศึกษาเป็นระดับปฐมวัยกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. บุคลากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทั้งในระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างจากความคิดเห็นของข้าราชการครู ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติและข้าราชการครูสังกัดกรมสามัญศึกษา มีความคิดเห็นรูปแบบการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่แตกต่างกัน

**สันติศักดิ์ สุขสนิท (2548 : บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดเห็นของกรรมการบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า

1. กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นในสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับน้อยที่สุด สำหรับสภาพที่พึงประสงค์กรรมการบริหารองค์การ

บริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากส่วนผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลระหว่างความคิดเห็นของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลกับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในสภาพที่เป็นจริงและในสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความคิดเห็นของข้อเสนอแนะของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า งานที่องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีส่วนร่วมมากที่สุดคือให้การสนับสนุนงบประมาณซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนข้อจำกัดที่ทำให้้องการบริหารส่วนตำบลไม่สามารถมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ทั้งกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ ความรู้ความสามารถและวิสัยทัศน์ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

## 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คราฟฟ์ (Craff. 1975 : 1633-A) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนที่จะทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมายคือ ต้องการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับทัศนคติกับโรงเรียนในแต่ละสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนคติของชุมชนกับสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

แมคโดนัลซ์ (McDonough. 1997 : 3333-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “Lessons Learned : Local Business Leaders Involvement in School Partnerships (cooperative Ldaction, Reform)” โดยได้ระบุว่าในช่วงปี ค.ศ. 1980-1990 ได้มีการตื่นตัวของภาคธุรกิจเอกชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการแรงงานภาคธุรกิจเอกชน โดยได้ผลักดันให้โรงเรียนของรัฐได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ

ขั้นพื้นฐานตลอด มีความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ดังนั้นจึงได้มีเกิดมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนขึ้นเพื่อพัฒนาในส่วนนี้

แฮริส (Harris, 1998 : 1437) ได้ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเมื่องนามิเบียกับชุมชน โดยมีกรอบความคิดว่า “ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนมีส่วนส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน” การศึกษาพบว่า ก่อนที่นามิเบียทำความตกลงร่วมมือกับประเทศทวีปยุโรปชุมชนจะเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการดูแลการจัดการศึกษา โดยการฝึกอบรมเยาวชน จะทำงานร่วมมือกับโรงเรียน ภายหลังจากมีการนำระบบการจัดการศึกษาจากยุโรปมาใช้ราวต้นศตวรรษที่ 18 ทำให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาลดลง แต่มีบุคลากรที่มีความสามารถด้านวิชาการเรียนการสอนเข้ามามีบทบาทหน้าที่แทน ในช่วงนั้นกระทรวงศึกษาธิการของกระทรวงศึกษาธิการของนามิเบียได้กำหนดเป้าหมายให้ทุกหน่วยเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษา และยังเน้นบทบาทสำคัญของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยสรุปแล้วการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย เพื่อสร้างสรรค์และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาระดับชาติ

ออสโตรว์ (Ostrow, 2002 : 6212A) ได้ศึกษาผลของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการประสบความสำเร็จของการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนที่เป็นบุตรหลานของผู้อพยพชาวซาลวาดอร์และ ชาวกัวเตมาลา โดยศึกษาประเด็นปัญหาที่กำลังเผชิญหน้ากับผู้อพยพ ซึ่งเป็นช่องทางที่จะเข้าใจว่าทำไมผู้ปกครองนักเรียนชาวเอลซาลวาดอร์ และชาวกัวเตมาลาจึงเข้ามาเกี่ยวข้องมากกว่าผู้อพยพชาติอื่น ๆ ในการศึกษาของบุตรหลานของตน ผู้ปกครองของเขาต้องอดทนต่อความทุกข์ยากอย่างสาหัสก่อนเข้ามาอยู่ในสหรัฐอเมริกาการมาตั้งถิ่นฐานใหม่และการปรับตัวเข้ากับสังคมอเมริกัน ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ที่ยากลำบากในสงครามกลางเมือง และจากการเดินทางอพยพที่ตราคราอย่างหนักมาสู่สหรัฐอเมริกา

จากงานศึกษาเอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีสถานภาพต่างกันต่างกัน โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบกับได้มีกฎหมายต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชนองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรทั้งความคิด ความรู้ ความสามารถตลอดจนเงินและอุปกรณ์

จึงได้กำหนดกรอบในการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ มี 4 ด้านทั้งนี้งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป



มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY